

УДК 657:006.32

Руда І.О.,

Мельянкova Л.В., к.е.н., доцент

Національний університет біоресурсів та
природокористування України

МІЖНАРОДНА ПРАКТИКА СКЛАДАННЯ ТА ПОДАННЯ БАЛАНСУ

В статті проведено порівняльний аналіз складання та подання балансу в Україні та за кордоном.

Ключові слова: баланс, фінансова звітність, міжнародні стандарти фінансової звітності.

Ruda I., Meliankova L.

INTERNATIONAL PRACTICE PREPARATION AND SUBMISSION OF BALANCE

In the article the comparative analysis of stowage and presentation of balance are conducted in Ukraine and abroad.

Key words: balance, financial statements, international financial reporting standards.

Руда И.А., Мельянкova Л.В.

МЕЖДУНАРОДНАЯ ПРАКТИКА СОСТАВЛЕНИЯ И ПРЕДСТАВЛЕНИЯ БАЛАНСА

В статье проведен сравнительный анализ составления и представления баланса в Украине и за рубежом.

Ключевые слова: баланс, финансовая отчетность, международные стандарты финансовой отчетности.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Основою формування будь-якої економічної інформації є грамотно змодельована система бухгалтерського обліку. Перехід на МСФЗ сприяє процесу входження України до світової економічної спільноти. Цей стратегічний курс об'єктивно потребує адаптації вітчизняної системи бухгалтерського обліку, звітності та контролю до міжнародних стандартів. Системи бухгалтерського обліку країн світу

мають особливості, що призводить до неоднозначного сприйняття фахівцями інформації, яка міститься у фінансовій звітності.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Актуальні проблеми складання та подання балансу висвітлено у працях відомих вітчизняних вчених-економістів: Ф. Бутинця, М. Білухи, Г. Вериги, С. Голова, Г. Кірейцева, Н. Литвина, Л. Сука, В. Швеця, Н. Малюги, М. Пушкаря. Серед зарубіжних дослідників варто назвати Р. Антоні, А. Афанасьєва, штикДж. Блейка, Я. Вільямса, В. Качаліна, В. Ковальова, С. Модерова, Д. Оріле та ін.

Цілі статті. Провести порівняльний аналіз складання та подання балансу в Україні та за кордоном.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Основним документом фінансової звітності у всіх країнах є бухгалтерський баланс підприємства, який виступає головним джерелом інформації про фінансово-майновий стан підприємства для всіх зацікавлених користувачів. В його основу у будь-якій країні покладено основне рівняння бухгалтерського обліку, що відображає взаємозв'язок між активами, пасивами (зобов'язаннями) та власним капіталом:

$$\text{Актив} = \text{Капітал} + \text{Зобов'язання}.$$

Джерелом даних для складання балансового звіту є Головна книга. В країнах, де немає законодавчо закріпленої форми балансу, структура рубрик звіту про майновий стан відповідає специфіці конкретного підприємства і встановлюється відповідно до принципу повного розкриття господарської інформації, особливо це характерно для країн англо-американської системи обліку. Однією з відмінностей побудови бухгалтерського балансу у зарубіжних країнах є форма розташування активу та пасиву – вертикальна чи горизонтальна та групування статей. Порядок розміщення статей в балансі може значно варіюватись. Так, в горизонтальній формі баланс подається в Україні, Бельгії, Італії, Німеччині, Португалії, Росії, США, Франції – актив ліворуч, пасив праворуч. У Великобританії було прийнято зворотнє розміщення, а в останній час статті балансу записуються одна за одною. В Нідерландах законодавче закріплені дві форми балансу, які можуть використовуватись – або вертикальна, або горизонтальна.

Італійськими підприємствами баланс надається у звичайній горизонтальній формі – ліворуч "актив", праворуч – "пасив". Принцип групування статей – за їх економічним змістом, як і в Німеччині. В кінці балансу вказують всі позабалансові зобов'язання компанії –

гарантії видані і отримані, доручення, договірні зобов'язання по майбутніх купівлях і продажах, майбутні виплати по лізингу тощо.

Безумовно, це досить суттєва інформація, вона дає зовнішнім користувачам бухгалтерської звітності можливість отримати більш реальне уявлення про фінансовий стан компанії і оцінити ризики, які можуть виникнути в майбутньому.

В Швейцарії взагалі не встановлена обов'язкова форма балансу, він може бути представлений в горизонтальній або вертикальній формі. Порядок класифікації не має значення: оборотні засоби і кредиторську заборгованість (до одного року) можна відображати до або після основних засобів і капіталу. Однак законом встановлена мінімально необхідна структура балансу. Так, відповідно до Кодексу зобов'язань, він повинен містити обов'язково чотири розділи: оборотні засоби, основні засоби, кредиторську заборгованість та капітал. Принцип групування статей в балансі в різних країнах також неоднорідний. Так, в Італії і Німеччині статті групуються за економічним змістом.

В деяких країнах групування здійснюється за ступенем ліквідності. Наприклад, у Франції, Росії, Україні, Молдові, Німеччині та інших країнах, які використовують МСБО в якості національних стандартів, статті розташовуються в порядку збільшення ліквідності, в країнах англо-американської системи обліку, Естонії – в порядку її зменшення. Так, відповідно до вимог США основні компоненти балансового звіту групуються та викладаються в такому порядку: активи – в порядку зменшення їх ліквідності; зобов'язання – в порядку строків їх погашення; власний капітал – в порядку його постійності, тобто першими показуються його різновиди, що найменшою мірою піддаються змінам.

В Португалії кожний рядок балансу відповідає двох- або трьохзначному номеру рахунку бухгалтерського обліку. Узагальнення наведених даних (комбінування рахунків) можливе тільки при складанні звітності малих підприємств. Цифрові дані в балансі надаються у вигляді трьох колонок: первісна вартість активів, нарахована амортизація, залишкова вартість.

Як свідчать дослідження в більшості випадків ті країни, які мають єдиний загальноприйнятий план рахунків, мають, відповідно, і регламентовану форму балансу. Ті ж країни, де підприємства розробляють власний план рахунків, форма балансу представлена у довільній формі, і законодавство лише регламентує мінімальний набір інформації, яка повинна бути відображена у балансовому звіті.

Адресна частина балансу у всіх країнах повинна містити назву компанії, її юридичний статус та дату складання. Підкреслимо, що дата складання звітності може бути будь-якою. Єдина вимога – постійність вибраної дати. В більшості країн це останній день звітного періоду.

Відповідно до МСБО не можна згортати активи та зобов'язання (крім випадків коли є на те законне право) та об'єднувати вагомі статті з іншими статтями. МСБО 1 "Подання фінансових звітів" (п. 66) зазначено, що основна частина балансу як мінімум повинна включати рядки, які відображають такі суми: основні засоби; нематеріальні активи; фінансові активи; інвестиції, що обліковуються за методом участі в капіталі; грошові кошти та їх еквіваленти; запаси; торговельна та інша дебіторська заборгованість; торговельна та інша кредиторська заборгованість; податкові зобов'язання та активи згідно з вимогами МСБО 12 "Податки на прибуток"; забезпечення; непоточні зобов'язання, на які нараховуються відсотки; частка меншості; акціонерний капітал; випущений капітал та резерви.

Додаткові рядки, заголовки та проміжні підсумки додаються у балансі, якщо цього вимагає будь-який інший МСБО або якщо їх відображення необхідне для правдивого показу фінансового стану підприємства.

Відповідно до 4-тої Директиви ЄС розроблені загальні схеми подання балансу. За міжнародними стандартами визначення, коли підприємству слід коригувати фінансові звіти відносно подій після дати балансу та зміст інформації, яку слід надавати про дату, коли фінансові звіти затверджені до випуску, та про події після дати балансу, регулюється МСБО 10 "Події після дати балансу".

Даний стандарт вимагає, щоб підприємство не складало фінансові звіти на безперервній основі, якщо події після дати балансу свідчать про неприйнятність припущення про безперервність. Так, зокрема, в стандарті зазначено, що події після дати балансу – це сприятливі чи несприятливі події, які відбуваються від дати балансу до дати затвердження фінансових звітів до випуску.

Висновки. Складання бухгалтерського балансу є завершальним етапом облікового процесу на підприємстві, головна мета якого є представлення фінансової інформації у стислій, компактній формі. Зважаючи на інформаційну навантаженість балансу статтями, які навіть не заповнюються, і є специфічними для окремих підприємств, пропонується наблизитися до міжнародних стандартів обліку і надавати більшу свободу при складанні балансу.

1. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) 2004 / Фонд Комітету з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (ФКМСБО). – 2007.
2. Михайлова Т.П. Міжнародний облік і аудит / Т.П. Михайлова. – Донецьк : Вид-во ДонДУЕТ. – 2006. – 345 с.
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р., № 996-XIV. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.zakon.rada.gov.ua/>
4. Семейон В.С. Особливості складання та подання фінансової звітності підприємств в Угорщині (Житомир, 18-19 березня 2008 р.) / В.С. Семейон. – Житомир : Вид-во ЖДТУ, 2008. – 242 с.